

KAPellen en kruisen

nummer 74

maart 2017

STICHTING Kruisen en

KAPellen in Limburg

375 jaar Kevelaer / 100 jaar Fatima

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475) 386 747

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellenlimburg.nl
www.facebook.com/kruisenenkapellen

Bank
ABN-AMRO
IBAN: NL58 ABNA 0576 2201 59
BIC: ABNANL2A

Doel
De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen
is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie
Wim Clout en Sander van Daal

Donateurs
minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen
€ 15,- per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

HUIS VOOR DE KUNSTEN LIMBURG

BISDOM ROERMOND

VAN DE VOORZITTER

Maria heeft feest

Wie de liturgische kalender erbij pakt, komt elke maand wel een Mariafeest tegen. Soms zelfs meerdere vlak achter elkaar. Een aantal van die feesten wordt internationaal gevierd. Andere hebben meer een lokaal karakter of horen bij één bepaalde devotie. In de loop van de jaren heb ik veel van die feesten voorbij zien komen, meegevierd of er over gelezen. Maar soms kom ik ook heel nieuwe 'feesten' of gedenkdagen tegen, zoals 'Maria's opgang naar de tempel' (21 november) of 'Maria's verloving', die op wel negen verschillende data herdacht kan worden, afhankelijk van de regio waar je woont of de orde waartoe je behoort.

Veel van die feestdagen zijn bij het grote publiek heel onbekend. Maar dit jaar zijn er twee Mariadevoties die een feest vieren, dat aan bijna niemand die er een beetje oog voor heeft, kan ontgaan: Kevelaer en Fatima. Twee internationale bedevaartoornden voor Maria, die ook in onze regio heel bekend zijn.

Voor Kevelaer is dat bijna vanzelfsprekend, want het ligt letterlijk op een steenworp afstand van Limburg. Sterker nog: het heeft ooit tot de 'Nederlanden' behoord en maakte onderdeel uit van het bisdom Roermond. Net in die tijd – dit jaar 375 jaar geleden – gebeurden er in het plaatsje aan de Neder-Rijn wonderbaarlijke dingen rond Maria troosteres-der-bedroefden. Er werd in 1647 in Venlo een heuse synode over gehouden, met als gevolg dat Kevelaer de officiële status van bedevaartoord kreeg. Dat mag natuurlijk gevierd worden. Deze synode is 12 februari in Venlo herdacht.

Dit jaar is het ook 100 jaar geleden dat Onze-Lieve-Vrouw verscheen aan drie kinderen in het Portugese Fatima. Op 13 mei wordt dat uitgebreid gevierd. Paus Franciscus gaat er speciaal voor op bedevaart.

Beide Maria's (het is natuurlijk dezelfde, maar ze wordt overal een beetje anders afgebeeld) komen we ook in Limburgse kapellen tegen. In de vier uitgaven van ons tijdschrift besteden we daar dit jaar uitgebreid aandacht aan. We gaan op zoek naar Fatimakapellen en naar de Limburgse lijntjes met Kevelaer.

Uiteraard kijken we in dit nummer ook naar wat er verder zoal rond kruisen en kapellen gebeurt. In Berg aan de Maas werd een boomkapel ingezegend en in Geleen een wegwijk. De Monumentenwacht geeft tips over de behandeling van hout, houtsoorten en houtverbindingen. En op weg naar de Goede Week en Pasen lezen we over de traditie van het versieren van wegwijk. In Buggenum keerde Maria terug in de Aldegundiskapel en in de reeks Onze-Lieve-Vrouwkes van Limburg wordt deze keer de kapel van Leenhof in Landgraaf voorgesteld. Veel Maria dus, maar ook heel veel interessants voor liefhebbers van ander klein religieus erfgoed.

Nu we het daar toch over hebben: tot 1 april kunnen nog projecten ingediend worden, die in aanmerking willen komen voor een speciale subsidieregeling stimuleringsgeld kleinschalig erfgoed (www.ikl-limburg.nl/stimuleringsgeld-kleinschalig-erfgoed). En vergeet onze contactdag niet op 22 april in Smakt (Venray). Tot dan!

Matheu Bemelmans,
voorzitter

INHOUDSOPGAVE:

2	Van de voorzitter	13	De Lieve Vrouwkes van Limburg (11)
2	Inhoudsopgave	15	Struikeltekst op wegwijk aan de Oude Baan in Born
3	Boomkapel St. Isidorus, Berg aan de Maas	16	Kleine monumenten van grote betekenis
5	Inzegening wegwijk 'de Haese'	21	Archivaria
7	Verplaatste kruisen door buitenring bij Kerkrade	22	Houtconstructies
10	Een eerbetoon aan de Gekruisigde langs de Limburgse wegen	25	Een bijzondere geluksplek in Roerdalen
12	Mariabeeld uit kloosterkapel terug in Buggenum	27	Aandachtsgebieden bestuursleden

FOTO'S OMSLAG:

voorzijde: O.L.Vrouw van Fatima, Mariakapel Herkenbosch. Foto: Sander van Daal
achterzijde: Kapel van Leenhof, Landgraaf. Foto: Sander van Daal

Boomkapel St. Isidorus, Berg aan de Maas

door Piet van Mólken

Op vrijdagmiddag 28 oktober 2016 stond Berg aan de Maas in het teken van een tweetal activiteiten van het DOP (dorpsontwikkelproces) van dit dorp, namelijk de inzegening van een boomkapel ter ere van St.-Isidorus en de opening van een jeu de boulesbaan.

Rond 15.00 uur verzamelden zich de genodigden in café Knoors waar Jo van Erp de aanwezigen welkom heette en inging op het ontstaan van de jeu de boulesbaan en de Isidorusboomkapel. Daarna gingen men naar het 'grasperkje' bij het Beatrixplein.

Lei van Mulken, bestuurslid van de Stichting Kleine Monumenten Stein, ging vervolgens in op het ontstaan van deze unieke boomkapel. De

leden van de wandelclub de 'Isistappers' hadden het er al vaak over gehad om een kapel ter ere aan Isidorus op te richten zodra dat mogelijk was. Hij memoreerde hoe moeilijk het was geweest om een beeld van de heilige Isidorus op de kop te tikken. Dat was uiteindelijk via een aankoop op Marktplaats toch gelukt en het beeld werd in Haarlem opgehaald. Hij had vervolgens de stronk van een 70-jaar oude eikenboom gebruikt om deze aparte constructie te kunnen maken.

Piet van Mólken, voorzitter van de Stichting Kleine Monumenten Stein feliciteerde daarna de makers van dit kapelletje en benadrukte het unieke karakter ervan. De echte

Isidorus heeft stro in zijn handen, stro achter zijn been en een schop in zijn handen.

Hij ging in op de levensgeschiedenis van deze heilige (feestdag 15 mei) en een aantal gezegdes die naar Isidorus verwijzen. (zie bijgevoegd artikel)

Hij benadrukte, dat het bestuur van de Stichting Kleine Monumenten Stein heel blij is met deze boomkapel: een nieuwe ent aan de stam van alle kleine monumenten in onze gemeente Stein en dat de stichting deze boomkapel zal adopteren en voor een financiële bijdrage zal zorgen. Bovendien zal er binnenkort een monumentenplaatje aan bevestigd worden, waarop aangegeven zal worden, dat Isidorus de

patroonheilige van de boeren en van het Oogstdankfeest Berg aan de Maas is.

Mevrouw Paula Peeters onthulde vervolgens het beeld in de nis van de boom.

Vervolgens gingen de aanwezigen naar de jeu de boulesbaan. De heer Jo van Erp vertelde over het opknappen van het pleintje, wethouder Hub Janssen sprak over de getoonde burgerkracht van de le-

De jeu de boulesbaan werd tot slot met een wedstrijdje geopend. Hierna werd een hapje en drankje gepresenteerd in café Knoors.

Levensgeschiedenis van Isidorus

Isidorus leefde van 1070-1130 en was de zoon van de landarbeider in dienst van een grootgrondbezitter in de omgeving van Madrid. Hij was getrouwd met Santa Maria de la Cabeza die later eveneens heilig werd verklaard. Na de vroegtijdige dood van een van hun kinderen gingen ze een zeer vroom leven leiden. Zo ging hij vaak naar de Mis en bidden op het veld was aan de orde van de dag. De andere arbeiders deden hun beklag bij de heer. Die liet Isidorus bespieden en wat zag hij: terwijl Isidorus zat te bidden deden een paar engelen zijn werk op het land. Isidorus werd zo al tijdens zijn leven een legende!

Zijn verering verspreidde zich wijd onder de hele Europese boerenstand.

Legendes:

- ▶ Hij gaf in de winter de helft van zijn koren aan de hongerige vogels en de overgebleven helft leverde daarna zelfs twee keer zoveel.
- ▶ Hij leidde in een visioen koning Alfonsus van Castilië naar een plek waar hij met succes de Moorse vijand kon verslaan.
- ▶ In 1615 werden de relieken van Isidorus naar de slaapvertrekken van de zieke Philips III gebracht, waarna de koning herstelde. De koning diende daarna een aanvraag in om Isidorus heilig te laten verklaren en dat gebeurde in 1622.

Weerspreuken:

- ▶ Is Isidoor voorbij, het einde van de winterkou nabij (de IJsheiligen zijn op 15 mei achter de rug).
- ▶ Isidoorke thuis, uit het fornuis.

Daarna was het de beurt aan pastoor Houben, die het beeld in de boomkapel met een kort gebed inzegende. Hij memoreerde een zekere drie-eenheid: de heer Hub Peeters als initiatiefnemer van de kapel, Isidorus als bewoner en de heer Leo Horrichs die 70 jaar geleden de boom had gepland.

den van het DOP Berg aan de Maas en wierp als eerste het 'rode balletje' op de baan. Mevrouw Susanne Scheepers van Wonen Limburg was blij met dit mooie initiatief en Harry Strijkers vertelde tot slot welke rol ten dienste van de gemeenschap de Theodoor Neutelings Stichting bij serieuze initiatieven kan vervullen.

Inzegening wegkruis 'de Haese'

door Margriet Tan-Teeuwen en Paul Buysers

“Een wegkruis vindt houvast in de aarde, is gericht op de hemel (verticaal) en open naar alle kanten (horizontaal)”, zo sprak Margriet Tan tijdens de inzegening. Zij is samen met haar man Han, initiatiefnemer van het eerherstel van het wegkruis bij de rotonde van woonwijk ‘de Haese’. In het verleden heeft op vrijwel dezelfde plek een soortgelijk smeedijzeren kruis gestaan maar door de jaren heen en door diverse aanpassingen aan het wegnnet is dit christelijk symbool helaas verdwenen en helaas ook niet meer traceerbaar.

De familie Tan is erg begaan met het geloof en heeft door heel Europa al vele pelgrimstochten gelopen. Tochten die steeds langs vele

wegkruisen voeren. Toen hen zo’n 2½ jaar geleden ter ore kwam dat vlakbij de wijk waar zij wonen ook een kruis heeft gestaan, was al snel het idee geboren om dit teken van bezinning in ere te herstellen. Samen met de Stichting Kruisen en Kapellen, de projectontwikkelaar van de wijk, de gemeente Sittard-Geleen en diverse buurtbewoners is ervoor gezorgd dat hun wens onlangs in vervulling kon gaan en op zaterdag 26 november jl. door pastoor Verhagen werd ingezegend.

De goed georganiseerde bijeenkomst hieromtrent was met circa 50 aanwezigen best drukbezocht en had gelijk de spirituele sfeer die thuishoort bij zo’n samenzijn. Ondanks het omgevingsgeluid van de

vele auto’s die de rotonde kruisten, waren de toespraken prima te verstaan. Iedereen was zich zeer wel bewust van dit bijzondere moment. Wethouder Noël Lebens prees het initiatief dat voor hem symbool mag staan voor veel meer burgerinitiatieven in de gemeente Sittard-Geleen.

Het samenzijn werd gecompliceerd door zanggroep Alluette die terecht na elk kort lied een welverdiend applaus in ontvangst nam. Het geheel werd volgens goed Limburgs gebruik afgesloten waarbij alle aanwezigen door de familie Tan van harte uitgenodigd werden voor een kop koffie en uiteraard een stuk Limburgse vlaai.

Verplaatste kruisen door buitenring bij Kerkrade

door Jan Pelzer

Door de aanleg van de Buitenring hebben vier wegkruisen het veld moeten ruimen. Gelukkig kwamen er initiatieven op gang om deze kruisen weer een nieuwe bestemming te geven in de directe omgeving van de oorspronkelijke locaties. Daardoor zijn drie ervan herplaatst en is er één terug naar de eigenaars.

Kruis Gracht- Grachterstraat- Hamstraat

Een oud houten kruis dat hier sinds 1850 stond bij het pand van Marieche Geilenkirchen op de hoek Grachterstraat-Crombacherstraat, werd in 1926 vervangen door het stenen kruis met altaar dat dienst deed als rustaltaar bij de processie van de Onze Lieve Vrouw van Lourdes van de Kerkrade wijk Gracht. Het monument dat naar een ontwerp van steenhouwer Scheeren bevatte de tekst: "In dit teken zult gij overwinnen. Mijn Jezus Barmhartigheid". De inzegening vond plaats op 19 september 1926. Dankzij een financiële bijdrage van de Grachter Jonkheid kwam er een hardstenen altaar en een kruis met een gietijzeren corpus te staan.

NIEUWE KRUISBEELD.

GRACHT, SPEKHOLZERHEIDE.

In 1979 werd het verplaatst voor de aanleg van de Structuurweg. Bij die verplaatsing raakte het hardstenen kruis onherstelbaar beschadigd. Wijlen Joep Pelzer vervaardigde vervolgens een nieuw corpus. Op zondag 24 november 1996, het feest van Christus Koning, is het door de buurtbewoners gerestaureerde kruis opnieuw ingezegend door pastoor N. Alleman.

In verband met de aanleg van de Buitenring is dit kruis eind december 2015 gesloopt en op 6 mei 2016 overgeplaatst naar de hoek Grachtstraat-St. Bernadetestraat, de hoek waar tot 2012 de kerk van Onze Lieve Vrouw van Lourdes stond. Pastoor Dogge verrichtte de inzegening op zondag 30 oktober onder toezien oog van een aantal belangstellenden.

Het nieuwe monument werd onthuld door de heer G. Mahr, die jarenlang het kruis op de hoek Grachterstraat - Hamstraat verzorgde.

Wegkruis “Dikke Sjte”

In 1883 plaatste de heer Wevers het eerste kruis op een dikke steen. Hij had drie priesterzonen en wilde hiermee de verbondenheid van God met zijn familie laten blijken. Deze steen was afkomstig uit de in nabijheid gelegen kiezelgroeve. Op een kaart van 1842 is deze al opgetekend. Hij lag op een vijsprong van wegen en paden. Het kruis was niet opgewassen tegen het geweld van een bulldozer bij de aanleg van de Structuurweg. Het kruis was niet meer te herstellen. Door enkele inwoners van de Gracht werd bij de Gemeente om een nieuw kruis gevraagd. Het werd in september 1979 geplaatst en ook de omgeving werd grondig opgeknapt.

De inzegening vond plaats op 7 oktober 1979 door C. Grooten, oud-pastoor van de Gracht. In november 1990 was het weer raak. Het kruis werd vermoedelijk door een auto omver gereden en onherstelbaar beschadigd.

Er werd een werkgroepje in het leven geroepen, die zich als doel stelden een nieuw kruis te plaatsen. Ze kwamen in contact met Henk van Goor. Deze had onlangs van de familie Werry een prachtig smeedijzeren kruis gekregen. Het was gevonden bij de sloop van de hoeve” in de landschoon” gelegen in de Pleinstraat te Spekholzerheide. Het stond vroeger op de hoek Pleinstraat – Drievogelstraat. Door de bouw van een winkelpand en woning moest het wijken. Henk van Goor herstelde het kruis en de ATD van de gemeente Kerkrade zorgde voor de plaatsing. Op Palmzondag 24 maart 1991 zegende pastoor Steijns van de parochie Onze Lieve Vrouw van Lourdes het kruis plechtig in.

Tot november 2015 stond het kruis op deze plaats. Toen werd het weggehaald i.v.m. met de aanleg van de Buitenring. Het werd gezandstraald en door de schilder Jeu Degens van de gemeente Kerkrade opgeknapt. Maar 2016 werd het geplaatst bij de manege aan de Baamstraat.

In deze tijd, waarin zoveel van het oude dat ons dierbaar was verloren gaat, is zo'n initiatief alleen maar toe te juichen.

Kruis De Locht

In de nabijheid van de oude grensovergang Locht heeft tientallen jaren een wegkruis gestaan. Tot 1927 aan de overkant. Daarna op de hoek Locht - Crombacherstraat. Daarna is het nog eens verplaatst voor het vervangen werd door het nieuwe in 1954. Het is gefinancierd door de heer Kleijnen.

Het corpus is van de hand van Walter van Hoorn uit Terwinselen. Gieterij Sillen & Co uit Swalmen heeft het gegoten en het ijzeren kruis is gemaakt door de kunstsmid Leuchter uit Aken. Het nieuwe wegkruis kreeg een plaats tegen de muur van de autoshowroom. Voor de aanleg van de Buitenring werden de autoshowroom, het tankstation en diverse huizen gesloopt. Het kruis ging terug naar de erfgenamen van de heer Kleijnen.

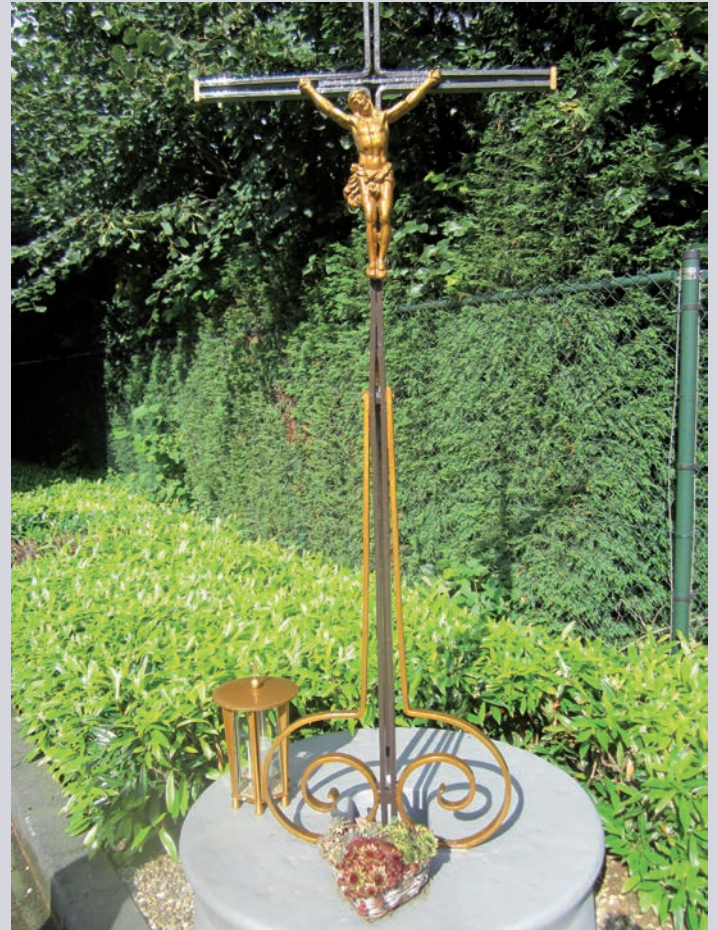
Kruis Parallelweg - Steenbergstraat

Pastoor Wetzeler (parochie Gracht) richtte op 7 maart 1957 een verzoek aan de Gemeente Kerkrade om op de hoek Parallelweg - Steenbergstraat een kruis te mogen plaatsen op gemeentegrond.

Er werd door de gemeente afwijzend beschikt omdat het geen waardige en zinvolle plaats werd gevonden en het bovendien kwetsbaar zou zijn voor baldadigheid.

De gemeente kwam met een ander voorstel: De hoek Hamstraat - Eijckerstraat. De gemeente kwam ook met de aanbeveling, dat de pastoor zich in verbinding moest stellen met prof. Stassen van Rolduc, lid van de schoonheidscommissie. Besloten werd het kruis conform het advies op deze plek te plaatsen, tegen de tuin van dhr. Japers. Bij de sloop van de mijnwerkerswoningen bleef het kruis verloren achter. Het werd aan de overkant op een molensteen geplaatst.

De heer Math Hensgens, woonachtig honderd meter er vandaan, ontfermde zich over het kruis. Hij plantte er twee bomen en bloemen en later bracht hij nog een hekwerk om het kruis aan, omdat bij het maaien van de berm ook de bloemen werden weggemaaid. Tot zijn overlijden op 21 december 2006 heeft de heer Hensgen het kruis onderhouden.

Door toedoen van zijn zoon Toine werd een nieuwe plek gevonden nl. op het plein van het appartementencomplex bij de Spoorzoeker. De inzegening vond plaats op zondag 15 december om 14.00 uur door pastoor Sweer.

....het versieren van een wegkruis...

door Wim Clout

Altweeterheide, Heigeurtekruis - Ch.Dings

Horn, Haelerweg - Jos Backbier

Je ziet het de laatste jaren gelukkig weer wat meer: het versieren van de talloze wegkruisen langs 's Herenwegen in onze Limburgse provincie. Het is een oud gebruik, met name in de Goede of Lijdensweek....of permanent.

Herhaaldelijk wordt onze Stichting Kruisen en Kapellen Limburg gevraagd naar de symboliek ervan en naar voorbeelden en praktische adviezen.

Gelukkig zijn er natuurlijk geen voorschriften of bepalingen! Iedereen die op de een of andere manier eerbetoon wil brengen aan de Kruisdood van Jezus als een

ultiem bewijs van Zijn solidariteit met alles wat er zich in ons leven aan tegenslag, verdriet en duisternis voordoet, mag zijn of haar hart laten spreken en zoeken naar creatieve wijzen hieraan uitdrukking te geven....graag zelfs!

Toch kan het voor deze of gene misschien fijn zijn even een 'zetje' te krijgen in de vorm van wat voorbeelden en 'technieken'.

Als meest voorkomende vorm zult u de krans aantreffen; van groene takken gevlochten en versierd met hand-geplooid papieren rozen in de typisch kerkelijke kleuren wit en geel.

Heel symbolisch is het om tussen die rozen vijf rode te verdelen, die staan voor de vijf kruiswonden van Jezus; aan zijn beide handen en voeten en zijn door de Romeinse soldaat met een lans doorboorde zijde.

Als u echt uitdrukking wilt geven aan uw christelijk geloof, dan is dit waarschijnlijk wel de meest pure vorm. Immers met die rode rozen duid je Jezus' kruisdood (Goede Vrijdag) aan en met de gele en witte rozen Zijn overwinning op de dood (Pasen, het feest van de wederopstanding uit de dood); zoals al de groene krans uitdrukking is van hoop en vertrouwen!

Bemelen, Wolfshuis Gasthuis - G. Egelie

Buggenum, Haelenerweg - Ch. Dings

Bunde

Noorbeek, Wesch - G. Egelie

Vaals, Raren Eperbaan-Lange Bosweg

Kunrade, Heerlerweg

Toch mooi en zinvol om daarvan op deze stille wijze ook in onze dagen te getuigen.

Een beetje parallel aan de Adventskrans-versiering (in z'n pure vorm: enkel een groene krans, paars lint en 4 witte kaarsen) zie je dat er met veel fantasie van alles en nog wat 'bijgehaald' wordt (kaneelstokjes en dennennappeltjes, etc.). Dat mag natuurlijk.... maar bedenk dan wel dat de oorspronkelijke symboliek daardoor verloren of minstens op de achtergrond raakt.

Zonder eventueel anderen tekort te doen, willen we u graag verwijzen naar de website van de Heyerkapel in Stramproy; daar kunt u heel veel adviezen vinden hoe dergelijke

kransen en ook de bijbehorende rozen gemaakt kunnen worden.

Als directe verwijzing reiken we graag hun internetadres aan: <http://www.heyerkapel.nl/index.php/home/versieringen>. In 6 pagina's wordt alles helder uiteengezet; echt aanbevelenswaardig! Dank aan de werkgroep "Heyerkapel" om al deze waardevolle kennis met ons te willen delen!

Als Stichting Kruisen en Kapellen Limburg hopen we natuurlijk dat al de reeds aanwezige initiatieven op dit gebied meer en meer navolging zullen vinden....en dat het ook mag bijdragen aan het met veel zorg blijven onderhouden van ons klein religieus erfgoed.

Swalmen

Buggenum, Dorpsstraat-Crompvoetsstraat - Ch. Dings

Margraten, Groot Welsden-Hoek Eijkersteeg

Rothem, Heideveldweg-Oliemolenweg - G. Egelie

Mariabeeld uit kloosterkapel terug in Buggenum

door Harrie Sleutels

In 1972 kwam een einde aan de bewoning van het Sint-Antoniusklooster aan de Berikstraat te Buggenum door de zusters van de Congregatie van de Kleine Zusters van de H. Joseph. De hoofdvestinging van de congregatie was en is in Heerlen.

Antoniusklooster Buggenum

Bij de verhuizing van de zusters naar het Sint-Elisabethklooster aan de Sint Elisabethsdreef (vroeger behorende tot de Gemeente Nunhem) verhuisde het Mariabeeld uit de kloosterkapel met de zusters mee. De langstlevende Buggenumse zuster, zuster Regelinda, sprak met een trouwe bezoeker van haar, mevrouw Tiny Eggels-Lumens, af dat het Mariabeeld na haar overlijden maar weer terug moest gaan naar Buggenum.

Zuster Regelinda werd op 28 januari 1914 geboren in Spaubeek als Maria Hubertina Rosalina (Roosje) Aelmans. Op 4 oktober 2012 vierde zij haar 75-jarig professiefest. Bij die gelegenheid werd ze, op voordracht van de Buggenumse gemeenschap benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Op 21 juni 2013 overleed Zuster Regelinda, ruim 99 jaar oud.

Op 5 oktober 1937 kwam zuster Regelinda naar Buggenum en ging direct aan de slag op de kleuterschool. Ze onderscheidde zich door haar prettige en voor die tijd bijzonder kindvriendelijke manier van onderwijzen. Op haar 100ste geboortedag (28 januari 2014) plantten de oud-kleuterleerlingen tegenover 'haar school' in Buggenum een herdenkingsboom (Tilia tomentosa -zilverlinde-).

Mevrouw Tiny Eggels-Lumens heeft het beeld overgedragen aan Stichting Buggenum door de Eeuwen heen -heemkunde-.

Na een kleine restauratie aan de linkerduim is het beeld geplaatst in de Sint-Aldegundiskapel in Buggenum (hoek Cromptvoetsstraat/Holstraat).

Aldegundiskapel Buggenum - Foto Monumentenwacht

Mariabeeld in Aldegundiskapel

De Lieve Vrouwkes van Limburg (11)

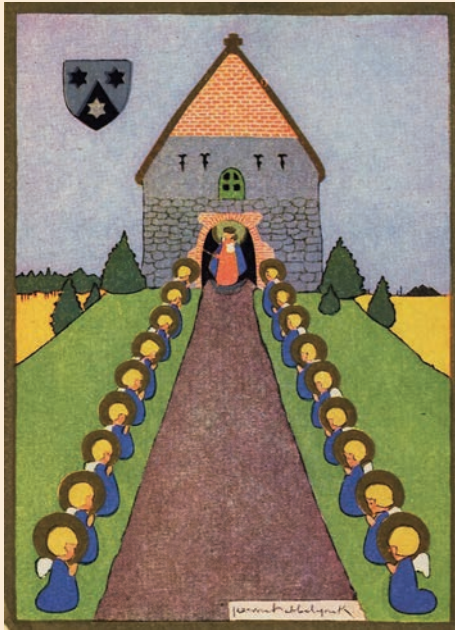
Onze Lieve Vrouw van Leenhof, Schaesberg

Zij woont in een heel oud bergkapelletje, van ouderdom aan alle kanten gelapt, als de kleren van een grijs vrouwtje. Driedelig, 'n ruwe rok, 'n effen sjaal, 'n bonte puntmuts, zó ziet dat heiligenhuisje er uit. En daarbinnen woont "de Bloem des Velds" de "Flos Carmeli", de Carmelbloem. Zó lieflijk wordt geen Lieve Vrouwtje genoemd in heel het Limburgse land.

Bloem! Geur en kleur waait u tegen als uit een wierookvat.

Carmel! En wij denken aan de vele ordes heiligen, bruin van boete als de doornen en blank van zuiverheid als de rozen. O! Heilige Theresia! Beneden in 't dal ligt het vervalen kasteel van Schaesberg. Daar woonde eens een graaf, even dapper als vroom. Nooit trok hij ten strijde, zonder eerst Maria's hulp ingeroepen te hebben en telkens keerde hij behouden weer. Daarom besloot hij op het eind van zijn leven, O.L. Vrouw eens bijzonder te eren en te danken Maar hoe?

Op zekere nacht kreeg de graaf een wondere droom. Het sneeuwde over het heuvelland van Schaesberg. Alles werd toegedekt met een witte wollen deken. De dorre bomen kregen witte mantels, de struiken een vracht kussens, iedere paal een wit kapje! Maar één plek, als een kamer zo groot, wilde maar niet dichtsneeuwen.... Toen hij 's morgens wakker werd, had het inderdaad flink gesneeuwd en toen herinnerde de graaf zich opeens zijn vreemde droom. Hij stapte naar buiten, alles was dik ingesneeuwd. Hij wil méér genieten van die wondere schoonheid van zijn heuvelland en klimt naar boven, de heuvel op. En zie! Op de top van de heuvel merkt hij een zwarte, vierkante plek heidegrond op, die niet besneeuwd

was. Rondom lag de sneeuw twee voet dik, maar hier geen vlokje zelfs. Toen rees voor zijn ogen het visioen van de nacht, toen herinnerde hij zich zijn belofte aan Maria. Lag hier niet de grondslag ener kapel, zó zuiver afgetekend, dat geen twijfel meer mogelijk was? De edelman jubelde van blijde vreugde.

En toen de nachtegalelied zongen, toen de bloemen bloeiden, toen de Limburgse boomgaarden stonden vol bloesemende bomen, toen was de Mei gekomen. En langs de heuvel klom een lange processie langzaam naar boven: de hele grafelijke familie, met de hele parochie van Schaesberg en daarachter in blank koorhemd de grijze herder met zijn misdienaars. De graaf zelf liep in het midden en droeg een fonkelnieuw Mariabeeld. De nieuwe Mariakapel werd ingezegend en het blijde Magnificat schalde over het mooie, glooiende lenteland.

Mijnen werden in latere eeuwen gedolven, schoorstenen staken hun pluimen in de wind, steen bergen rezen als pyramiden in de verte en het kasteel verviel tot ruïne. Alles

veranderde rondom, maar 't kapelletje van de Leenhof zag dat alles met zijn oude, kleine oogjes aan, en bleef op zijn post. En als de Mei gekomen is, kraakt de oude deur weer open en het nieuwe lenteleven stroomt weer binnen. De pelgrims stromen weer de heuvel op, priesters, mannen, vrouwen en kinderen, daar komt Rolduc! En ook uit deze Limburgse hoek klinkt 't steeds luider: Ave Maria! Ave Maria! Ave Maria!

In de huidige tijd verandert de omgeving zoals pastoor Welters deze beschrijft, wederom. De mijnen zijn alweer decennia lang weg, verkeersaders doorkruisen het heuvelachtige landschap en kasteel Schaesberg herrijst gestaag in oude staat. Te midden van het bos op de top van de heuvel staat de kapel.

De kapel van O.L. Vrouw van de berg Carmel genoot direct na de bouw een grote belangstelling. Over de bouwgeschiedenis is echter vrijwel niets bekend. Zeker is dat er een verband is tussen de Mariaverering van graaf Johan Frederik van Schaesberg (1598-1671) en gravin Ferdinanda van Wachtendonck (1608-1644), die in het vlakbij gelegen Kasteel Schaesberg woonden, en de totstandkoming van de kapel. Tussen 1633 en 1639 bezocht dit echtpaar herhaaldelijk het Mariaheiligdom Scherpenheuvel in België. De gravin overleed in 1644 tijdens een bedevaart naar Kevelaer. Dat is in de prille begintijd van Kevelaer geweest. Op basis van de gevelsteen met het gekroonde alliantiewapen Von Schaesberg-Von Wachtendonck wordt aangenomen dat de kapel is opgericht tussen 1633 en 1644. In de voorgevel bevindt

zich een gevelsteen met de wapens en de spreuk: 'Flos Carmeli Virgo puerpera ora pro nobis' ('Bloem van de Carmel, in barensnood verkerende maagd bidt voor ons').

Na een verflauwing van de devotie in de achttiende eeuw werd de verering halverwege de negentiende eeuw nieuw leven ingeblazen. Sinds 1924 werd de verering gestimuleerd door paters montfortanen die aan de voet van de Leenderberg een rectoraatskerk hadden gebouwd. Een hoogtepunt was de toewijding van het dekenaat Heerlen aan O.-L.-Vrouw van Leenhof in 1938. De kapel van O.-L.-Vrouw van de berg Carmel

ligt op het einde van een heuvelrug genaamd de Leenderberg. Aan de voet van de berg ligt de hoeve Leenhof. De kapel is daarom ook bekend als de kapel van Leenhof of de Leenderkapel. De kapel staat op een open plek in een dennenbos. Rond 1900 was de helling nog vrijwel onbegroeid en kon men vanaf de Leenderkapel uitkijken over het dal van Heerlen.

De kapel is bereikbaar via een steil voetpad dat langs de voormalige parochiekerk van Leenhof loopt en vanuit de kern Schaesberg via de Leenderkapelweg. Ook vanuit de Heerlense wijk Schaesbergerveld/Meezenbroek is de kapel bereikbaar via een voetpad. Het Leenderbos is een geliefd en drukbezocht wandelgebied.

De kapel is opgetrokken uit Kunradersteen in onregelmatig verband. Het onderste deel van de voorgevel bestaat eveneens uit Kunraderblok, maar op circa vier meter komt een laag die uit gezaagde mergel is opgebouwd. De topgevel is opgetrokken uit rode baksteen en is rond het

begin van de 20e eeuw vernieuwd. De topgevel wordt bekroond door een mergelstenen kruis. Het zadeldak is met leien belegd. De kapel bestaat uit een klein schip en een koortje gesloten met drie zijden van een achthoek. Licht valt binnen door vier kleine rondvenstertjes in de dikke muren en vooral via de deuropening in de voorgevel.

De kapel werd door de uit Schaesberg afkomstige literator Frans Erens (1857-1935) veel ouder gedateerd dan hij in werkelijkheid is, waarschijnlijk vanwege de primitieve architectuur. Hij meende dat de kapel mogelijk de eerste kerk in de omgeving was, later jachtkapel van Karel de Grote en tenslotte door de graven van Schaesberg toegeëigend.

Omstreeks 1847 liet de Schaesbergse kapelaan P.J. Römkens (1844-1863) de kapel restaureren. Hij schafte een nieuw Mariabeeld, een altaar, een communiebank en andere benodigdheden aan.

In 1938 werd door de pastoor van Schaesberg, de rector van Leenhof en de burgemeester van Schaesberg het 'Comité van het Leenderkapelke' opgericht, dat architect Frits Peutz uit Heerlen de kapel liet restaureren. Er kwam een ijzeren hek voor het beeld waardoor de kapeldeur open kon blijven en het beeld permanent zichtbaar werd. In de rechterzijgevel is een plaquette aangebracht met de tekst: 'Op 22 mei 1938 wijdde het dekenaat Heerlen zich hier plechtig aan de H. Maagd Maria'.

In de jaren vijftig is de bakstenen deuromlijsting vervangen door een classicistische hardstenen omlijsting.

Tevens is toen de gevelsteen met het wapen Schaesberg-Wachtendonk naar binnen verplaatst, terwijl in de buitengevel een kopie werd aangebracht. Begin jaren zestig is er buiten nog een altaar geplaatst, dat echter weer spoedig buiten gebruik raakte en, op de sokkel na, verdwenen is.

In 1995 werd de kapel opnieuw geheel gerestaureerd en werd het Mariabeeld enige tijd geplaatst in de parochiekerk aan de voet van de berg. In de vier raampjes kwamen non-figuratieve glas-inloodvenstertjes en de originele polychromie met onder meer druivenranken van de gewelfribben werd gereconstrueerd. De wanden van het koortje zijn wit terwijl de rest van het muurwerk lichtblauw is. Ter herinnering aan de restauratie werd in de kapel een gedenkplaquette aangebracht met de tekst: 'Onder Uw bescherming ... Dekenaat Heerlen/ Landgraaf 15-10-1995 b.g.v. restauratie'.

Bron: Bedevaartplaatsen in Nederland / Meertens Instituut / Emile Ramakers

Struikeltekst op wegkruis aan de oude Baan in Born

door Miel Jaspers

In het septembernummer van Kapellen en Kruisen staat op bladzijde 15 onder de titel “Struikelteksten...” een artikel van de hand van de heer Wim Clout.

Daarbij is de tekst: “Kiek ‘ns nao mich óm...” op het wegkruis aan de Oude Baan in Born onderwerp van een korte beschouwing.

De heer Clout, die zich blijkbaar verbaast over de tekst, schrijft: “Het zal wel vroom bedoeld zijn.

In de trant van: als je Mij hier zo gekruisigd ziet, realiseer je ‘ns waarom Mij dit overkomen is en let samen met Mij op al die andere door het leven gekruisigde mensen”. Een mooie uitleg van de door de werkgroep “Kruisen en Kapellen” van Heemkundevereniging “Bicht” gekozen tekst die op het kruis werd aangebracht bij de vervanging in 2010 van het in verval geraakte kruis.

Het artikel “Struikelteksten...” werd afgesloten met: “Kijk je evenwel naar het onderhoud van het kruishout.... en daar is ‘ie weer: het stemmetje van de Monumentenwacht....., dan, jan dàn!”

Ja, dan kan ik de heer Clout en ook de Monumentwacht, die wij een warm hart toedragen, gerust stellen. De tekst op het kruishout: “Kiek ‘ns noa mich óm...” heeft zijn werk gedaan. Dao is nao ‘t kruushout ómgekeke!.

Toen het septembernummer verscheen was de restauratie van het kruis in volle gang en een nieuw Corpus Christi door schrijver dezes, voorzitter van de werkgroep “Kruisen en Kapellen”, vervaardigd. De restauratie van het eikenhouten kruis werd voor rekening van de gemeente Sittard-Geleen, eigenaar van het kruis, onder leiding van de werkgroep uitgevoerd. Op 29 oktober j.l. is het kruis met Corpus herplaatst.

Moog tot in lengte van daag nao ‘t kruuts ómgekeke waere.

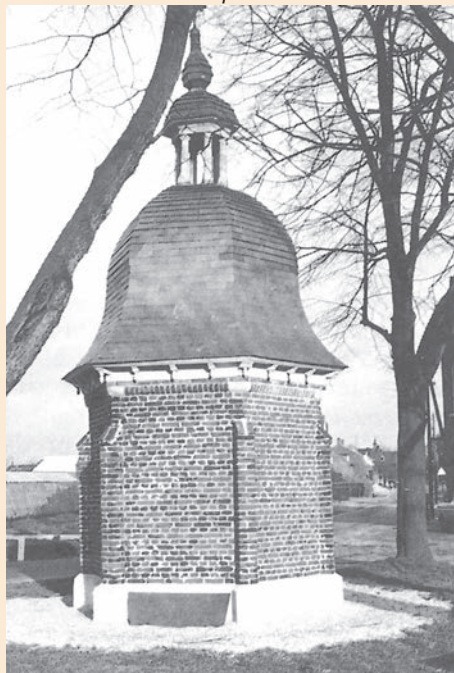
Kleine monumenten van grote betekenis

door Dr. Godfried C.M. Egellie scj

Foto's: ing. P.M.J. van Hooff en dr. G.C.M. Egellie, scj.

Trots is de Limburger op zijn monumentale kerken. Dat begrijpt ieder die een Maastrichtenaar hoort vertellen over zijn basilieken van Onze Lieve Vrouwe en St. Servaas. Dat ervaart de toerist tijdens een rondleiding door de voormalige abdijkerk, toegewijd aan St. Salvator, te Susteren. Trots is de inwoner van Roermond op zijn Munsterkerk, terwijl de Weertenaar de laat-gotische hallenkerk in het hart van zijn stad het "Martinusmonument" noemt. Inderdaad, Limburg heeft veel monumentale kerken om trots op te zijn. Daarnaast zijn er de ongetelde monumentjes van vroomheid langs de weg, waar zelfs Limburgers achteloos aan voorbij kunnen gaan. Onvergeeflijk, maar wel begrijpelijk. In zijn bijdrage aan Het Gildeboek schreef Welters over de kapellen "Zoek geen stijl, tenminste geen historische stijl in deze simpele heiligenhuisjes, vooral niet op onze dorpen en gehuchten, want die kenden zij niet, gelukkig!"⁽¹⁾ Welters wist waar hij het over had.

Onze Lieve Vrouwe-kapel te Sevenum.

Geïnspireerd door onderzoek dat in Duitsland en België al op gang gekomen was, heeft hij als eerste in onze provincie zich verdiept in de ontstaansgeschiedenis en de uiterlijke vorm van de vele wegkruisen en veldkapellen.

Bij de meeste van die kapellen zoek je inderdaad tevergeefs naar een bepaalde historische stijl, naar duidelijke overeenkomsten met onze monumentale kerken. Toch zijn er veel bijzondere bouwwerkjes bij, zoals de zeszijdige bakstenen kapel met klokvormig dak, die in 1676 ter ere van Onze Lieve Vrouw van Sevenum gebouwd werd.

Moordkruis in de molen van Wolfshuis.

Wegkruisen en veldkapellen, overblijfselen uit vroegere cultuurhistorische perioden, van belang vanwege hun schoonheid, wetenschappelijke betekenis of volkskundige waarde. Monumentjes van vroomheid bovenal, onlosmakelijk verbonden met het leven van mensen die de juiste verhouding gevonden hadden tegenover God en de medemens. Kleine monumenten weliswaar, maar van grote betekenis.

Stenen getuigen

De stenen wegekruisen vormen een belangrijke groep. Belangrijk, niet vanwege hun aantal, maar omdat we hierbij de oudste exemplaren aantreffen. Twee wegekruisen uit de 15de eeuw, een wat groter aantal voornamelijk daterend van de 17de eeuw.

Sommige konden niet gedateerd worden omdat de daarop voorkomende tekst zich nog niet liet ontcijferen, of vanwege het ontbreken van een inscriptie. Andere stenen wegekruisen zijn met het oog op hun behoud later ingemetseld, waardoor het niet goed mogelijk is na te gaan of op de achterzijde eventueel nog belangrijke aanwijzingen voorkomen.

Voor het oudste, gedateerde stenen wegekruis moeten we naar het Plateau van Margraten in Zuid-Limburg. Het werd geplaatst als 'herinnering aan een zekere Claes, goudsmid van beroep, die op 24 juni van het jaar 1417 op gewelddadige wijze om het leven is gebracht. Regeling van de verzoening van betrokken partijen na moord of manslag werd in de loop van de Middeleeuwen in handen van de officiële gerechtelijke instanties gelegd. Opvallend veel aandacht werd tijdens het proces besteed aan het zielenheil van het slachtoffer. Met het oog daarop werd de dader, of diens familie, onder meer de verplichting opgelegd op de onheilsplek of langs een druk-begane weg in de onmiddellijke omgeving een kruis op te richten. Een en ander werd ingegeven door de gedachte dat voorbijgangers bij het zien van dit wegekruis een moment voor het slachtoffer zouden bidden. We spreken in een dergelijk geval van een "zoenkruis".⁽²⁾

Stenen kruis uit 1814 te Heugem.

Oorkonden, opgemaakt naar aanleiding van processen gevoerd door gerechtelijke instanties in verband met moord of manslag zijn vooral uit Duitsland bekend sinds de 13de eeuw. Met betrekking tot Limburg zijn dergelijke oorkonden nog niet aangetroffen. Voor het erboven genoemde stenen wegkruis met 1417 wordt daarom de aanduiding “moordkruis” gebruikt.

Onduidelijk begin

Dat het oudste, gedateerde wegkruis in Limburg pas aan het begin van de 15de eeuw werd geplaatst betekent nog niet dat dit gebruik daarvoor onbekend was. In Ierland werden vooral van de 9de tot de 12de eeuw stenen “hoogkruisen” opgericht, onder meer om de belangrijkste wegen naar bekende bedevaartsplaatsen te markeren. Op kerkelijke Synodes, zoals te Soissons in 744 en te Clermont in 1095, kwam het oprichten van kruisen langs de weg wel ter sprake. Maar de verslagen dienaangaande zijn zo onduidelijk dat niet zonder meer kan worden aangenomen dat het over wegkruisen ging in de betekenis die wij nu aan dat woord geven.⁽³⁾

Een en ander maakt duidelijk dat er geen enkele bestaansgrond is voor de zogenaamde “continuïteitstheorie”. De aanhangers van deze theorie gaan ervan uit dat de geloofsverkondigers die het christendom naar onze streken brachten, ter vervanging van heidense of

feraltaren die zij op de kruising van wegen aantreffen, kruisen hebben opgericht. Er zou volgens hen dus een continuïteit zijn in cultusplaats. Maar deze opvatting gaat voorbij aan het feit dat “eigenlijk maar weinig bekend is over de vroegste Christendom in de Maasstreken”.⁽⁴⁾ Vooralsnog moet daarom de continuïteitstheorie, die in allerlei publicaties telkens weer de kop opsteekt, naar het rijk van de fabelen worden verwezen. Totdat nieuwe historische gegevens bekend worden begint in Nederlands Limburg de geschiedenis van de wegkruisen op 24 juni 1417.

Smeedijzeren kruis te Scharn

IJzer, gesmeed en gegoten

Ook de ijzeren wegkruisen vormen een belangrijke en duidelijk afgebakende groep. Hoewel datering vaak erg moeilijk is, moeten er - zeker onder de smeedijzeren wegkruisen - oude exemplaren voorkomen. Systematisch onderzoek naar de vorm van deze kruisen is niet verricht, maar zou zeker interessante conclusies opleveren. Zoveel is momenteel wel duidelijk dat vormen plaatselijk of regionaal bepaald zijn.

Over de relatief grote groep van bijna 200 gietijzeren wegkruisen zijn

we beter geïnformeerd. Dat betreft dan zowel de vormgeving als de herkomst en het productieproces.⁽⁵⁾ Vanaf het eind van de 18de eeuw en gedurende de gehele 19de eeuw speelde gietijzer een steeds belangrijker rol als universele legering die op vrijwel elk gebied werd toegepast. Onze eeuw heeft er maar weinig waardering voor kunnen opbrengen met als gevolg dat inmiddels weer veel verloren ging. Pas in de zeventiger jaren kregen metaalkundigen en historici weer belangstelling voor de toepassing van gietijzer en verschenen er publicaties over zulke uiteenlopende onderwerpen als gegoten deurtrials, grafmonumenten en vuurtorens. Uit het oogpunt van monumentenzorg is het de hoogste tijd aandacht te besteden aan wat nog rest aan graftekens en wegkruisen. Wellicht kan zo nog iets voor de toekomst behouden blijven.

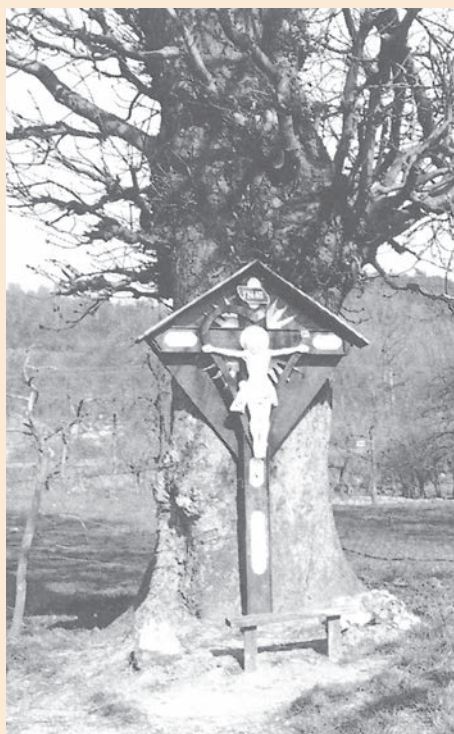
Wegkruis en corpus

Wat er naast de stenen en ijzeren exemplaren in Limburg aan wegkruisen wordt aangetroffen is niet gemakkelijk onder een noemer te brengen. Allerlei materialen zijn gebruikt zoals hout, beton en kunststof. Toch tekent ook hier zich soms vormverwantschap af.

Gietijzeren wegkruis bij Cadier en Keer.

Zo treffen we overal in de provincie wegwakruisen aan van het "vliegermodel", zo genoemd vanwege de vorm van de houten achterwand die het corpus moet beschermen tegen ongunstige weersinvloeden. Streeksgewijs zijn er opvallende overeenkomsten waarneembaar zowel in de vorm van de vlieger tegen de rugkant van het wegwakruis als van de kaplijst aan de voorzijde.

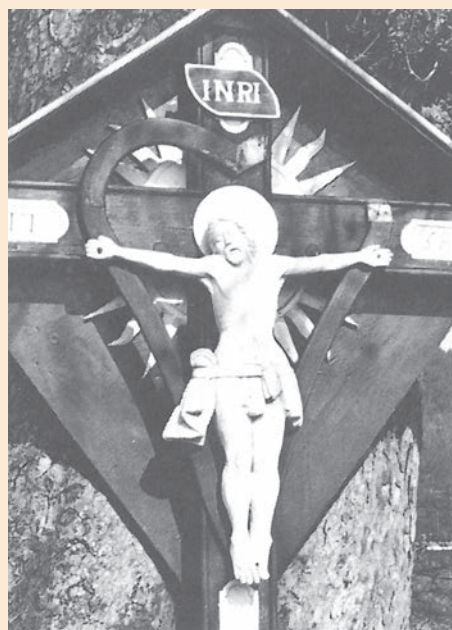
"Vliegermodel" kruis te St. Jansgeleen.

Uit oogpunt van monumentaliteit zou aandacht gegeven moeten worden aan het corpus, de Christusfiguur. Dit is in velerlei typen, vaak met duidelijke onderlinge relaties, op de wegwakruisen aangebracht. Er zijn oude exemplaren bekend, die de woelige jaren van de Franse overheersing van ons gewest als door een wonder ongeschonden zijn doorgelopen. Vanwege het toenemend aantal antiekdiefstallen is elk kostbaar corpus op de wegwakruisen al vervangen door een uit kunststof vervaardigde kopie. Dat gebeurde het eerst bij het wegwakruis uit 1758 voor de hoeve St.-Jansgeleen. Vooral te Venray heeft men veel ervaring opgedaan met het ver-

vaardigen van dergelijke kopieën van corpus of heiligenbeeld.

Straat- en veldkapellen

Heiligenbeelden treffen we op de eerste plaats aan bij die andere groep kleine monumenten van grote betekenis: de straat- en veldkapellen. Toegewijd werden ze aan Maria of een van de vele volksheligen tot wie men zijn toevlucht nam bij ziekte of in nood. Ook hier geldt weer dat het begin van hun historie zich nog aan onze waarneming onttrekt.

Corpus te St. Jansgeleen, kopie.

Algemeen wordt aangenomen dat het oudste type veldkapel - in het Duitstalige gebied bekend onder de naam: Bildstock - is afgeleid van de dodenlantaarn op het kerkhof. ⁽⁶⁾ In de lantaarn, boven op de tot twee en een halve meter hoge stenen schacht, kwam op de plaats van de lichtbron een heiligenbeeld te staan. Niet duidelijk is waarom in onze provincie geen kapellen van dit type worden aangetroffen, terwijl ze in het aan Limburg grenzende gedeelte van Duitsland wel voorkomen.

In de loop van de eeuwen is men steeds meer aandacht gaan besteden aan de verfraaiing van de lantaarn. Deze werd als gevolg daarvan groter, de dragende schacht

korter en breder. Als volgende fase in de ontwikkeling ontstaat dan in de 18de eeuw de gesloten veldkapel, waarvan er nog veel worden aangetroffen in het Limburgse landschap. Vanwege hun overeenkomst in vorm met de bakovens bij de oude boerderijen, spreekt men wel van "ovenkapelletjes". ⁽⁷⁾ Een goed voorbeeld hebben we in de Hubertuskapel uit 1823 te Thorn. In de nis achter het traliewerk, is enkel

Dodenlantaarn op kerkhof.

ruimte voor het heiligenbeeld, wat veldbloemen en devotielijtjes.

Vanaf de 19de eeuw loopt deze ontwikkelingslijn uit op de open veldkapel. Het zijn kleine, meestal rechthoekige gebouwtjes met een toegangsdeur. Het heiligenbeeld is op een altaar geplaatst. De kapel biedt ruimte aan enkele mensen voor wie er soms kniel- of zitbanken zijn geplaatst.

Vanzelfsprekend verliep de vormontwikkeling van onze straat- en veldkapellen niet precies volgens één strakke lijn. Allerlei ontwikkelingen hebben tegelijkertijd plaats gevonden en elkaar in meerdere of mindere mate beïnvloed. Slechts in bepaalde streken van Limburg, zoals in het Weerter Land, zijn vrij

Hubertuskapel te Thorn.

grote kapellen gebouwd, die net zo goed kleine kerkjes genoemd kunnen worden. Maar er zijn ook de ongetelde kleine kastjes met een heiligenbeeld erin, opgehangen tegen de muur van een woonhuis of boerderij of tegen de stam van een oude boom.

Beelden en grotjes

Tot de kleine monumenten van grote betekenis moeten ook de vrijstaande beelden gerekend worden. Een enkele keer gaat het hierbij om een Calvariegroep, waarbij het kruis geflankeerd wordt door beelden van Maria en Johannes. Bijzonder is ongetwijfeld de groep in de berm van een wandelweg in de omgeving van Valkenburg aan de Geul. Bij deze groep uit 1739, bekend als De Drie Beeldjes, staan de twee flankerende beelden in een kapelletje in renaissancestijl, opgetrokken van mergelsteen.

Gezien de plaats die Maria inneemt in de volksvroomheid komen we haar beeltenis het meest tegen. Maar ook andere heiligenbeelden zijn geplaatst zoals van de H. Barbara, traditioneel patrones van de Limburgse mijnwerkers. Bijzonder is het Nepomucusbeeld op de brug te Swalmen. Zijn aanwezigheid daar heeft te maken

met het feit dat grote delen van het hedendaagse Limburg in de 18de eeuw deel uitmaakten van Oostenrijk. In dat land wordt het beeld van deze heilige vaak op bruggen aangetroffen.

Telkens wanneer binnen de katholieke geloofsgemeenschap een bepaalde devotie sterker naar voren kwam had dat zijn weerslag op de volksvroomheid. Zo vinden we langs de wegen en in tuinen zogenaamde "Lourdesgrotjes". Het zijn min of meer getrouwe kopieën van de grot te Massabielle, gelegen in de omgeving van het Zuid-Franse stadje Lourdes. Volgens haar zeg-

Open veldkapel te Baarlo.

gen had in 1858 de veertienjarige Bernadette Soubirous op deze plaats een verschijning van Maria. Het origineel van het Onze-Lieve-Vrouw-van-Lourdes-beeldje in dergelijke grotjes werd gemaakt op aanwijzing van Bernadette.

In 1899 wijdde de toenmalige paus, Leo XIII, de wereld toe aan het H. Hart van Jezus. Hiermee gaf hij een nieuwe impuls aan de H. Hartdevotie, die teruggaat op de eerste eeuwen van het christendom. Als gevolg daarvan werden in de jaren 1910-1930 door parochie- en gemeentebesturen overal in Limburg H. Hartmonumenten langs de openbare weg opgericht, zoals in elk katholiek gezin een H. Hartbeeld de ereplaats kreeg in de woonkamer.

Kastje tegen een boom te Bemelen.

Behouden, waarom?

Nadat in 1971 te Horst een "Stichting Veldkapellen en Kruisen" werd opgericht, hebben mensen overal in de provincie elkaar gevonden in werkgroepen en stichtingen, die zich het lot van de kleine monumentjes van vroomheid aantrekken. Naast het noodzakelijke onderhoud wordt, waar nodig, ook restauratie ter hand genomen. Kruisen werden herplaatst, kapellen herbouwd daar waar volgens beschikbare historische bronnen ooit dergelijke monumentjes gestaan

Barbarabeeld te Thorn.

hadden. De “Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg”, die sinds haar oprichting in 1954 haar zetel heeft in Roermond, treedt vooral coördinerend op, stimulerend en adviserend.

Veel kleine monumentjes zijn verloren gegaan. Zo verdween op een onbewaakt ogenblik het stenen wegwkruis te Doenrade dat de plaats markeerde waar op 17 april 1673 “HANS IACOB VON HYCKELHOVEN IN SYN LEVEN GEWESEN COMMIS VAN DE LICENTEN SYNER CATOLYCKE MAIESTEIT IN T LANDT VAN LIMBORCH” door Staatse soldaten “ONNOOSEL DOORSCHOTEN” werd. Het fraaie origineel met daarop naast een afbeelding van de Gekruisigde ook de Maria- en Johannesfiguur, werd verruild voor een weinig sprekende kopie. Een enkel wegwkruis en sommige kapellen staan geregistreerd als beschermd monument. Zelfs dan is hun toekomst niet altijd zeker. Zo was er alleen dankzij de vasthoudende inzet van de Bond Heemschut nog enige hoop op behoud voor de Missiekapel te Heythuysen. Wat zijn vorm betreft

is dit een uniek monumentje niet alleen voor Limburg maar ook tot ver over de landsgrenzen.

Hier en op zoveel andere plaatsen wordt telkens weer de vraag gesteld: Behouden, waarom? Sommigen vinden dat we de uiterlijke tekens van volksvroomheid niet mogen laten verdwijnen om zo een stukje Limburgse historie intact te houden. Maar zo maak je er wel museumstukken van waaruit het eigenlijke leven is weggeëbd. Want in de dagen dat het wegwkruis werd opgericht, de veldkapel gebouwd, waren deze door onzichtbare draden verbonden met de mensen die dit land bewoonden en bewerkten. In lief en leed wisten zij zich gedragen door geloof in Gods liefdevolle nabijheid, bijna tastbaar geworden in de vele wegwkruisen. Oppericht werden die, omdat mensen vanuit hun geloof reageerden op wat hen overkwam, terwijl zij op weg waren door het leven. Al was heiligenverering ook voor de katholiek nooit noodzaak, toch zagen vorige generaties de heiligen als hun tochtgenoten, die ooit onder soortgelijke omstandigheden als zichzelf geleefd hadden en ook in moeilijke dagen door Gods hulp op de been gebleven waren.

Het heeft uiteraard geen enkele zin het geloof van onze voorouders te imiteren, na te bootsen. Zoeken naar een godsdienstige dimensie van het kleine monument van volksvroomheid in deze tijd betekent daarom niet “dat we ons weer te rusten zouden moeten leggen achter de deuren van grootmoeders bedstee. Hoewel, misschien is het goed dat een enkele keer te doen, om op basis van die ervaring ook wat gemakkelijker in de huid van onze voorouders te kunnen kruipen. Om op basis van die ervaring ons ook wat gemakkelijker te kunnen verplaatsen in hun leef- en denkwereld.”⁽⁸⁾ In die leef- en denkwereld waren de kleine monumentjes van

grote betekenis, want meer dan de monumentale kerken waar de Limburger met recht trots op is, hadden ze te maken met menselijke maat. Juist hier kwam tot uitdrukking dat het geloof in Gods opdracht de schepping uit te bouwen, onlosmakelijk verbonden was met het leven van alledag. De veranderingen die in deze eeuw hebben plaats gehad in het Limburgse landschap, de aantasting van het natuurlijke milieu, het verloren gaan van culturele waarden die tot voor kort nog algemeen aanvaard werden, dat alles maakt duidelijk dat dit geloof ook niet ongestraft van het leven van alledag losgemaakt kan worden.

Wegkruis te Horick.

Noten

1. WELTERS, A., *Het Gildeboek* 32, 1950, blz. 30
2. EGELIE, G.C.M., *Gietijzeren wegwkruisen in Limburg*, 1983, *De Walburg Pers*, blz. 95-96
3. IDEM, blz. 11-13
4. JAPPE ALBERTS, W., *Geschiedenis van de beide Limburgen*, 1972, *Van Gorcum*, deel I, blz. 19
5. EGELIE, G.C.M., *Gietijzeren wegwkruisen in Limburg*, 1983, *De Walburg Pers*.
6. EGELIE, G.C.M. en TH.B.M. van WINKEL, *Wegkruisen, veldkapellen en andere uitingen van volksvroomheid in de gemeente Beek*, 1986, *Heemk. Ver. Beek*, blz. 23-24
7. WELTERS, A., *Het Gildeboek* 32, 1950, blz. 31
8. EGELIE, G.C.M., *Gietijzeren wegwkruisen in Limburg*, 1983, *De Walburg Pers*, blz. 116

Voor het archief zijn we op zoek naar foto's en informatie over diverse objecten in AMBY. Wie helpt?

1) Kruis

Geplaatst in 1949 tegen de muur van het huis van Wed. H. Khonneux, sectie C2 Nr.1220 aan de Heukelstraat. Omschrijving; ongeveer 80 cm lang, eikenhouten kruis met afdak, wit corpus. Op de grond voor het kruis steeds een of twee kuipjes met sierplanten. Meer gegevens ontbreken helaas.

2) Kastkapelletje

Houten kastje (blauw en wit geschilderd). Aan de voorzijde afgesloten met glas, waarvoor gaasdraad. Aan beide zijden van het beeldje een vaasje met bloemen. Landgoed De Bergerstraat. Kastkapelletje tegen een boom die door oorlogshandelingen is afgeknot, met Mariabeeldje OLV Lourdes. Een der vroegere eigenaressen van het landgoed deed de belofte om bedoeld beeldje te

plaatsen, indien een doodziek kind genezing zou vinden. Na de genezing van bedoeld kind liet Mevrouw De Coune het beeldje plaatsen. (info Gem. Amby 1952).

3) Kastkapelletje

Mariabeeldje in klein houten kastje met glas afgesloten. Hoek Molenveg-Bodemsveg. Aanvankelijk opgericht op initiatief van de vroegere jeugdvereniging de K.J.V. (devotiebeeldje). Op houten voetstuk een houten kastje waarin klein Mariabeeldje. Onderhouden door Hub. Mulders. (info Gem. Amby 1952).

4) Kastkapelletje

Ingelijste afbeelding van OLV van Altijddurende bijstand, geplaatst in een kastje op houten voetstuk, gelegen aan het voetpad dat loopt van de Kloosterstraat tot aan het pompstation der Gem. Maastricht. Terrein eigendom van de heer Van Eijs, Sectie B nr. 471. (Kerkstraat 26 Amby). Geplaatst plm. 1945 voor

genezing van een zieke uit devotie tot OLV van Altijddurende bijstand. Een rozenstruik in boogvorm omkranst de afbeelding.

Door J. Hermans onderhouden en versierd. (info Gem. Amby 1952).

Aangezien het eerste kruis is verdwenen en de kastkapelletjes mogelijk ook, zouden we het op prijs stellen indien u, als lezer, ons misschien zou kunnen helpen met meer informatie over dit klein religieus erfgoed. Er zijn ook geen afbeeldingen beschikbaar, ook daarvoor houden wij ons aanbevolen.

U kunt de informatie digitaal aanleveren op onderstaand e-mailadres;

skkl@bisdom-roermond.nl

of per post sturen naar:

Stichting Kruisen en Kapellen
in Limburg

Postbus 470

6040 AL Roermond

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Boek Historische moordkruisen in Nederland verschenen op 15 maart

Al eeuwen plaatsen nabestaanden en omwonenden een kruis op de plek waar iemand door geweld om het leven is gekomen. Deze moordkruisen vinden hun oorsprong in het gebruik van de zoenovereenkomst waarbij de dader een kruis moest oprichten op de plek van de moord. Bij het kruis dienden voorbijgangers te bidden voor het zieleheil van het slachtoffer. Veel moordkruisen zijn in de loop der eeuwen verdwenen, maar her en der in Nederland bevinden zich nog eeuwenoude exemplaren. Veel van deze kruisen zijn te vinden in Limburg, maar wie kent de moordkruisen in Gelderland en Overijssel, de grondkruisen in Friesland of de moordkruisbomen in Noord-Brabant?

Het boek is opgedeeld in twee delen. Na een introductie over het gebruik van kruisen wordt ingegaan op de

verschillende typen, de naamgeving en het materiaalgebruik. Vervolgens wordt stil gestaan bij het laatmiddeleeuwse recht, waarin verzoening een belangrijke rol speelde. In het tweede deel worden ruim 30 historische moordkruisen uitgebreid besproken. Het merendeel hiervan staat in Limburg.

René ten Dam deed o.m. onderzoek in het archief van de SKKL. Hij schrijft verder over historische Nederlandse begraafplaatsen en ander funerair erfgoed.

Het boek (166 pagina's, kleurenfoto's, prijs €27,95) is te bestellen via info@bureau-funeralia.nl. De auteur steunt onze stichting met een sympathiek gebaar: hij doneert €5,- per boek dat is besteld met de vermelding 'bestelling SKKL'.

Jezus stierf aan het kruishout. Uit historisch perspectief is het dan ook geen wonder dat veel kruisen van hout zijn gemaakt. Maar er zijn veel meer verklaringen voor. Hout is een veelzijdig en goed te bewerken bouw materiaal. Het is meestal ook in ruime mate voorhanden (geweest). Ook corpussen zijn om die redenen vaak uit hout gesneden. Hout werd en wordt gebruikt voor allerhande constructie doeleinden, onder meer voor daken, vloeren, wanden, kozijnen, deuren, luiken, sierlijsten, klokkenstoelen, meubels en zelfs voor complete bouwwerken.

Houten kruis met schild en kap

Houtsoorten

Onze voorouders waren er snel achter dat sommige in-landse houtsoorten sterker en weerbestendiger zijn dan andere. Het taaie en duurzame eikenhout was al gauw zeer gewild, met name ook voor kruishouten. Het wordt dan meestal gevernist, maar het blijft ook onbehandeld lang goed. Eikenhout krijgt dan een rafelig oppervlak en kleurt grijs. Maar rotten doet het nauwelijks.

Ook beuken- en es-senhout gaan lang mee, net als veel geïmporteerde hard-houtsoorten. Langzaam gegroeid grenenhout, afkomstig van de grove den, is vanwege zijn fijn-dradige structuur en vette, waterafstotende kwaliteiten veel gebruikt voor kozijnen. Tegenwoordig is het echter nauwelijks verkrijgbaar in deze kwaliteit. Vurenhout (van sparren) is niet erg geschikt voor buitentoepassingen, zeker niet op plaatsen waar de elementen vrij spel hebben.

Voorbeelden van houtsoorten

Een natuurlijk verweringsproces

Daarvoor komt eerder het duurzame, maar ook dure western red cedar in aanmerking (uit noordwest Amerika).

Hoewel voor goed en verantwoord (FSC) hout vaak een aanzienlijke prijs moet worden betaald, is duurkoop bijna altijd beter dan goedkoop. Zeker voor bouwdeelen die aan weer en wind worden blootgesteld. Goedkoop (vuren)hout zou daar zeer veel onderhoud vragen en dan nog is het de vraag hoe lang het stand houdt. Niet zelden is tweedehands kwaliteitshout dan een betere optie.

Naast 'echt hout' zijn er ook veel afgeleide producten op de markt, met name in de vorm van plaatmaterialen. Denk bijvoorbeeld aan underlayment, verlijmd panelen en multiplex. In het algemeen moet het gebruik van deze plaatmaterialen voor buitentoepassingen worden ontraden. Ook al staat er 'watervast' op, de praktijk leert dat ze op termijn toch gaan kromtrekken, opzwellen, rafelen en afschilferen. Alleen voor beschutte plaatsen kunnen de beste kwaliteiten worden overwogen, mits goed geconstrueerd en geconserveerd. Daarnaast zijn plaatmaterialen om esthetische redenen vaak tweede keus. Echt hout staat chique, plaatmateriaal levert meestal geen mooi plaatje op.

Houtverbindingen

Vaak moeten balken en planken onderling worden verbonden tot een stevige constructie. Bij de klassieke houtverbindingen gebeurt dat uitsluitend door de onderdelen op een slimme manier in elkaar te laten grijpen, eventueel met gebruikmaking van houten pennen en gaten en wat houtlijm voor de zekerheid. Bij modernere, minder arbeidsintensieve technieken wordt gebruikgemaakt van onder meer montagekit, bruislijm, houtdraadbouten, metalen hulpstukken (hoekijzers en dergelijke),

En klassieke houtverbinding

spijkerpistolen en accuboormachines met kruiskopschroeven. Voor beide is wat te zeggen, maar houd het wel in stijl. Zeker op plaatsen waar de constructie zichtbaar blijft.

In essentie gaat het altijd om twee hoofdzaken: de constructie moet voldoende stevig zijn en voldoende stevig blijven. Het eerste is een kwestie van een vakkundig ontwerp. Om stevigheid te behouden, moet de constructie intact blijven. Dit betekent dat je nooit 'zomaar' constructieve houten delen moet wegzagen. Daarnaast moet de kwaliteit van het hout op peil blijven. Het mag dus niet gaan rotten of worden aangevreten door insecten.

Houtaantastingen

Om de kans op houtaantastingen zo klein mogelijk te maken, zijn volgende zaken van groot belang: kies hout van goede kwaliteit (en uiteraard zonder aantasting), voorkom

Aantasting van een houtverbinding

dat houten onderdelen langdurig vochtig of nat blijven, zorg dus voor voldoende ventilatie zodat hout weer kan drogen en vocht zich niet kan ophopen.

Hardere houtsoorten zijn in het algemeen beter bestand tegen aantastingen dan zachte. Ook wordt hout uit het midden van de boom (kernhout) minder snel en intensief aangetast dan hout uit de buitenkant (spinhout). Hoe minder de kwaliteit van het hout is, des te belangrijker zijn de twee andere maatregelen. Naast regelmatige controle.

Als hout langere tijd vochtig blijft, gaan er schimmels op en in groeien. Het hout gaat dan rotten, waarbij het zijn samenhang en sterkte verliest. Een bekend voorbeeld betreft balkeinden die zijn opgelegd in vochtige muren. Hoe hoger de temperatuur, hoe sneller het rottingsproces verloopt. Daarom is het zaak om lekkages zo snel mogelijk te verhelpen. Vocht komt dan immers terecht in de (relatief) warme binnenruimte. De meeste houtsoorten die buiten worden gebruikt, moeten door schilderen, beitsen of verduurzamingsmiddelen tegen vochtindringing worden be-

scherm. Vooral verbindingsnaden en uiteinden moeten goed met lijm en/of verf worden gevuld.

Ventileren is belangrijk om te voorkomen dat er een vochtig of broeierig klimaat ontstaat.

Daarin ontstaan namelijk niet alleen schimmels, maar het trekt ook zogeheten houtborende insecten aan. De diverse soorten (vliegende) kevers leggen op zulke plaatsen eitjes, waaruit zich larven ontwikkelen. Die larven voeden zich met hout. Hoe meer gangen zij vreten, des te meer de sterkte van de constructie wordt ondermijnd. Naast de gewone houtworm, die voornamelijk in spintachtig naaldhout voorkomt, zijn de bonte knaagkever (eikenhout) en de huisboktor (droog naaldhout) berucht.

Maatregelen

Behalve gaatjes en gangetjes in het hout, kunnen ook hoopjes boormeel (naar buiten gevallen 'houtpoeder') en knagende geluiden wijzen op de aanwezigheid van houtboorders. Als je een of meer van zulke verschijnselen waarneemt, is dat geen reden om in paniek te raken. Wel een teken om in actie komen. Als het een beginnende en niet al te omvangrijke aantasting betreft, is deze eenvoudig te bestrijden. In de handel (ook via internet) zijn geschikte, waterige oplossingen met verdelgingsmiddel te verkrijgen. Ze kunnen eenvoudig met een kwast of drukspuit worden opgebracht. Behandel kleinere objecten, zoals een corpus of bidstoel, helemaal. Als slechts een deel van een groter geheel is aangetast, bijvoorbeeld

één balk in een kapconstructie, behandel dan die balk en zijn directe omgeving. Het heeft geen zin in zo'n geval de volledige constructie te (laten) behandelen.

Vraag onafhankelijk advies

Bij verder gevorderde aantastingen zijn meer ingrijpende maatregelen nodig. Daarvoor kunnen diverse gespecialiseerde bedrijven worden ingeschakeld. Het is echter ten eerste aan te bevelen om eerst onafhankelijk advies te vragen, bijvoorbeeld bij Monumentenwacht. Houtaantastingen moeten altijd serieus worden genomen, maar een commercieel bedrijf stelt de situatie wel eens dramatischer voor dan deze in werkelijkheid is. Met alle gevolgen voor de rekening.

Aantasting door hout borende insecten

Een bijzondere geluksplek in Roerdalen

door Wim van Diepen

Tijdens een wandeling door het prachtige Meinweggebied kwam ik op een gegeven moment bij een paar kapelletjes uit. Volgens een informatiebord van de gemeente Roerdalen hebben we hier te maken met een van de vele "Plekken van Geluk" in deze streek. De gemeente wees, in overleg met de inwoners, 25 "Geluksplekken" en 6 "Speciale Geluksplekken voor Kinderen" aan. Je kunt ze in een kort filmpje bekijken op YouTube.

De kapelletjes liggen op de hoek van de Wijngaardstraat en de Stationsweg in Herkenbosch, vlak-bij elkaar. In 1948 hebben de bewoners van de Wijngaardstraat hier eerst een kapel gebouwd uit dankbaarheid voor het feit dat ze allemaal de oorlog hadden overleefd.

De eerste kapel was heel eenvoudig en klein, gemaakt van berkenstammen en ontworpen door de heer van Berkel, leraar aan St. Ludwig, maar ook buurtbewoner. Ze kreeg de naam: "O.L. Vrouw van de Wijngaard".

Omdat het berkenhout al snel begon te vergaan werd het later vervangen door steen. Het Mariabeeldje in dit kapelletje werd voor 70 gulden gekocht bij kunsthandel Windhausen in Roermond. Het is gemaakt bij keramiekmfabriek St. Joris in Beesel.

In 1957 kwam er een nieuwe, grote bidkapel bij, naar een tekening van architect H. Koene uit Maastricht die eerder ook de herbouw van de parochiekerk van Herkenbosch had ontworpen.

Het initiatief ging uit van oud-pastoor Rohs die tijdens zijn emeritaat in Herkenbosch wilde wonen. Hij liet een huis bouwen aan de Wijngaardstraat en wilde daar vlakbij een kapel hebben om de Mis te kunnen lezen.

Een vroegere inwoner van Herkenbosch schonk het beginkapitaal. Hij had in de oorlogsperiode beloofd om een kapel te bouwen als hij deze gevaarlijke tijd zou overleven.

De rest van de benodigde gelden werd door de inwoners van Herkenbosch geschonken.

De eerste gedachte ging uit naar een bescheiden Hubertuskapelletje, maar de pastoor wilde een wat grotere kapel, gewijd aan O.L. Vrouw van Fatima. De verering van O.L. Vrouw van Fatima nam na de Tweede Wereldoorlog toe om Maria te danken voor de teruggekeerde vrede, om bescherming te vragen tegen de nieuwe dreiging vanuit Oost-Europa en te bidden voor de bekering van Rusland. Het Mariacongres in september 1947 te Maastricht betekende het hoogtepunt van de verering in Nederland. Daar arriveerde toen een aan de paus geschonken beeld van O.L. Vrouw van Fatima na een bidtocht van honderd dagen van Fatima naar Maastricht als begin van een wereldreis.

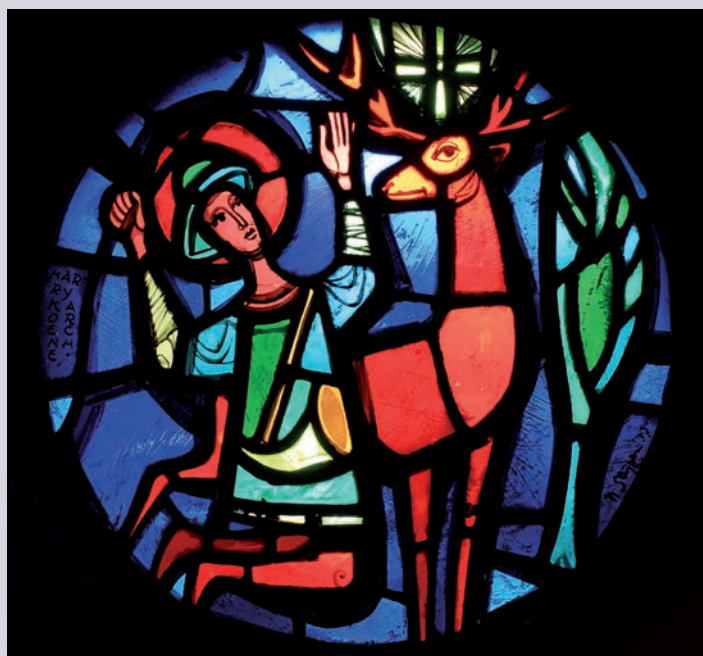

Pastoor Rohs wist bij een steenfabriek in Sittard een partij mislukte stenen op de kop te tikken. Het werk werd hoofdzakelijk uitgevoerd door vrijwilligers, inclusief de pastoor zelf. Op aanwijzing van de architect slaagden de zogenaamde “gelegenheidsmetselaars” erin om de ruwe stenen op een zeer opmerkelijke manier te verwerken. De kapel is bijzonder van architectuur door zijn asymmetrische vorm. Alle lijnen in de kapel lopen naar het centrale beeld van O.L. Vrouw van Fatima. De voorkant is erg breed (5 meter), terwijl de achterzijde maar twee meter is. Verder is er een torentje, met een koperen koepeltje, een klokkenstoel en een windwijzer. Die laatste is geschonken door de Staatsmijn Beatrix, de mijn die in deze streek zou worden aangelegd, maar waarvan de bouw nooit is voltooid.

Het beeld van O.L. Vrouw van Fatima is afkomstig uit Portugal. Het werd op 13 oktober 1957, precies 40 jaar na de laatste verschijning in Fatima, in een grote processie vanuit de kerk overgebracht naar de kapel. In de kapel vinden we nog een icoon van Onze Lieve Vrouw van Altijdurende Bijstand, een devotielamp, een grote rozenkrans en een kruisweg. Ook Hubertus, patroon van de jagers, kreeg een plekje. Van hem vinden we een terracotta beeld van ongeveer 85 cm hoog en een glas-in-loodraam met zijn afbeelding (geschenk

van architect Harry Koene en gesigeneerd Slijpen '57. Aan de buitenkant staat ook nog een preekstoel. Het geheel bevindt zich in een klein parkje, waar enkele rustbanken aanwezig zijn.

Ondanks dat ook deze kapel diverse keren te maken kreeg met vernielingen en diefstal ziet alles er prachtig verzorgd uit. Het beeld van O.L. Vrouw van Fatima is afkomstig uit Portugal (beeldhouwer Guilherme F. Thedin). Het werd op 13 oktober 1957, precies 40 jaar na de laatste verschijning in Fatima, in een grote processie vanuit de kerk overgebracht naar de kapel. Hoewel het beeld in Herkenbosch een voorstelling is van Maria zoals zij verscheen in Fatima, wordt Zij hier niet specifiek als O.L. Vrouw van Fatima vereerd. Daarvoor is de band met het oorlogsverleden teveel op de achtergrond geraakt. Op Fatimadagen als 13 mei of 13 oktober vindt er geen speciale verering plaats, wel op 15 augustus, het Mariafeest bij uitstek.

Vanaf 1983 wordt jaarlijks op 15 augustus een mis in de openlucht bij de kapel gevierd. In de meimaand is er iedere vrijdagavond een mis in de kapel. Ook het feest van St. Hubertus wordt er gevierd. Op of rond 3 november is er een ochtendmis op initiatief van de plaatselijke jagersvereniging. Verder ligt het in de bedoeling dit jaar de nodige aandacht te schenken aan 100 jaar Fatima en 60 jaar Fatimakapel. De viering van deze jubilea zal waarschijnlijk plaatsvinden op vrijdag 13 oktober, de datum van de laatste verschijning in Fatima en de wijdingsdag van de kapel.

In het intentieboek kan men zien, dat hier nog altijd heel veel bezoekers komen. Mensen die weten dat men hier rust kan vinden op een echt “plekje van geluk”.

AANDACHTSGEBIEDEN BESTUURSLEDEN

Onze stichting Kruisen en Kapellen in Limburg telt 16 bestuursleden. Behalve de voorzitter hebben alle bestuursleden hun "aandachtsgebied" in portefeuille. U kunt voor vragen opmerkingen en raad terecht bij het bestuurslid dat voor uw plaats verantwoordelijk is. Stuur bij voorkeur een e-mail zodat uw vraag of opmerking goed gedocumenteerd is en vastligt.

Voorzitter:

Matheu Bemelmans

tel: 0475 38 68 91

e-mail: skkl@bisdom-roermond.nl

Regio Noord-Limburg			
Mook en Middelaar, Gennepe, Bergen, Venray	Koos Swinkels	0478 58 46 31	koos.swinkels@gmail.com
Horst aan de Maas	Jos Jenniskens , <i>secretaris</i>	077 39 82 948	josjenniskens@home.nl
Peel en Maas	Ton Boots	077 46 51 103	tonwil@home.nl
Beesel, Venlo	Wim van Diepen , <i>penningmeester</i>	077 47 51 987	wimvandiepen@home.nl
Regio Midden-Limburg			
Roerdalen, Roermond	Wim Clout , <i>vice-voorzitter, redacteur</i>	0475 31 12 92	wjclout@zonnet.nl
Nederweert, Weert	Alfons Bruekers	06 2237 1484	abruekers@hetnet.nl
Leudal	Jos Backbier	0475 44 03 30	j.backbier@home.nl
Maasgouw, Echt-Susteren	Lei Peeters	0475 55 15 15	l.peeters@gemeentemaasgouw.nl
Regio Westelijke Mijnstreek			
Nuth, Schinnen, Beek, Valkenburg aan de Geul	Sander van Daal , <i>redacteur</i>	06 2519 0455	sc.van.daal@gmail.com
Sittard – Geleen, Stein	Peer Boselie	046 45 82 207	peer.boselie@gmail.com
Regio Heuvelland			
Maastricht, Meerssen	Toon Jenniskens	043 34 76 206	toon.jenniskens@ziggo.nl
Gulpen-Wittem, Voerendaal	Chris Willems	045 57 51 390	chr-willems@ziggo.nl
Eijsden-Margraten, Vaals	Hay van Boekhold	043 45 73 378	yahvanb@gmail.com
Regio Parkstad			
Heerlen	Harrie Kuijpers , <i>archivaris</i>	045 54 15 628	h.kuijpers@home.nl
Brunssum, Kerkrade, Landgraaf, Onderbanken, Simpelveld	Vacant		

PLATE
CANTON
VINOCHIAZZA
CASA POC
RODOLFO